

izbor iz „beleženja” modesta f. kalinjina

zoran n. jovanov

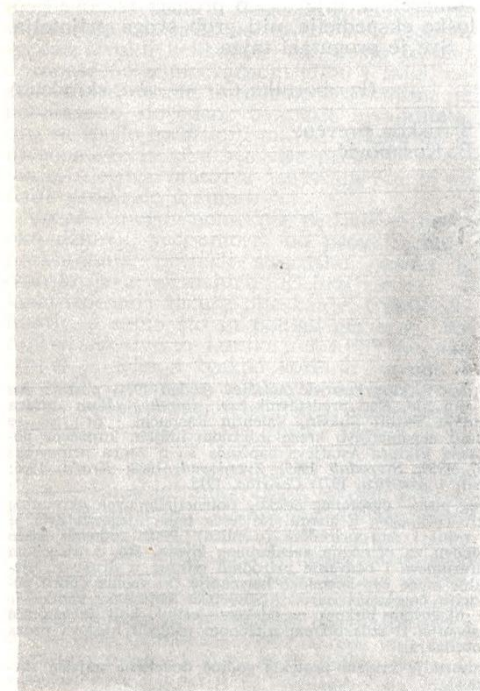
* * *

Pominjući Mallarméa, R. Wollheim upoređuje pesnikov neispisan list hartije sa sadržajem praznog slikarskog studija. On opisuje teror, smisao za sterilnost, zapravo, iskustvo pesnika koji sedi za svojim stolom suočen sa listom papira ispred sebe, na kojem pretpostavlja da će komponovati pesmu. Reči nikako ne dolaze. Pa ipak, zašto pesnik ne bi, nakon izvesnog vremena, jednostavno ustao sa svoje stolice i proizveo prazno parče papira kao pesmu koju je hteo da napiše. Podržavajući tako nešto, R. Wollheim se obraća čitaocu s pitanjem da li neko može zamisliti nešto ekspresivnije ili nešto što bi tačnije pokazalo pesnikova osećanja unutrašnje nemogućnosti nego li taj nevini list papira.

U svom beznađnom pokušaju da poeziju oslobodim ropstva reči — poezija u kojoj neće biti prisutna nijedna jedina reč — u želji da u poeziji za sva vremena zavladaju čista osećanja, neometana banalnostima sadržaja izvan nje same, sedeo sam nad listom papira fasciniran sopstvenim doživljajem njegove besadržajnosti.

Jedna potpuno nova, ali toliko poznata poezija: bez sadržaja, reči, značenja i metafora, kreirana u tišini i s njom, konačno je bila rođena. Nju nisam stvarao iz zadovoljstva, ili nakon iskušenog oćaja i nemoći, već kroz doživljavanje praznine i besadržajnosti. Ako ništa drugo, to je doživljavanje dosegnutog trenutka nezrecive, potpune i stvarne slabosti.

Napomena: List hartije s ljubičastim linijama, koji prilažem uz ovaj tekst, mora biti apriori smatran poetskim delom. U suprotnom, taj papir nije ništa drugo do ono što jeste — list hartije sličan svim drugim papirima. Bila bi neoprostiva greška »videti« poeziju u njegovim linijama, njihovoj boji, u obliku hartije, veličini ili u iskrzanim ivicama. Fizički kvaliteti tog papira nemaju nikakve veze s poezijom.

KORACI RIME

Dedo moj, da znaš da te nikad više neću slagati!

Idem... s rukama u džepovima kao likovnim izrazom svog slovnog stanja duše. F ili R.

A ima jedna baba što me čačka u potiljak svojim zlobnim pogledom. Lepo ga osećam, ružan je, teram ga od sebe, odmahujem rukama, — uzalud.

Pilji baba i ne popušta.
I... dobro, de... već sam izvadio. *Te ruke iz džepova.* I ovako su prazni (— Kako ništa? Sutra je isto četvrtak, ne ovakav ali četvrtak u kojem se takođe jede. Ili samo razmišlja o jelu. Da.).

Kaže mi jedna ženska, prebdući, »kad bi« psihijatar:

— Lepo ti govoriš o gladi i o dostojanstvu, ali koliko je to sve istina?

— I sâm sam lep! — kažem. — A nije istina jer istina ne prolazi ustima kao ni hrana već dva dana a to se rimuje!

— I mi smo se rimovali — kaže — pih!

(Moć ima boju trule višnje.)

— Stih? — prošapćem. — Taj se ni s čim ne rimuje osim sa samim sobom... mislim.

Poštovani! I taj se psihijatar zamislio!

Kaže:

— Jao, ti si znači od onih! Tačno.

— I mrak je tačan i tačno je da ti je mračno! A ti? Za jednu priliku ovako, za drugu onako! Odmah se skidaj!... A možeš i polako.

I stavim ruke u džepove i idem, poštovani.

I počesem babin pogled!

Ide i baba.

15. august 1976. (Četvrtak)

Na polici, u jednoj kutiji, ima mnogo šećera u kockama a u dvorišnoj česmi hladna, pitka voda.

Dugo i uporno posmatram svoje ruke.

Iako znam da carstvo slobode počinje tamo gde prestaje rad, i dalje pokušavam da se zaposlim.

Ali to nije tako jednostavno.

MUVE SU DOSADNE?

Čovek je jedan zrenjaninski Bajram. Ne kao praznik već kao ime. Vlastito ime. Bajram Ukšini. I vlastita sladoledžijska radnja. »Mala Amerika«. I sladoled u njoj, i bomboni, i sokovi.

— Imate li kafe? — pitam.

— Aha.

Takav je Bajram.

Potom...

— Karte igraš? — kaže.

Karte igram. I onda igramo.

— Tebe tabla, mene tabla... tebe pet mene dvadeset — kaže — a koj traži piće ladno sutra, a ja smrzano koka-kola dam, sve led.

Potom... sedim, pijem kafu, prospem kafu, pokazujem Bajramu.

Gleda u crnu mrlju na podu. Roršahov test. Dve žene koje se svađaju, mogućnost dreke, pismo za baba-Miciku, čistilište, raj sa zmijom i s puno batina, gola Eva ili lokomotiva koja se vraća.

— Seljak — kaže Bajram.

I tačno je da ne možemo prestati sasvim da govorimo sve dok ne utvrdimo razliku u ćutanju; ćuteći samo tonemo u vreme: jedno vreme koje trpljivo čisti mrlje od kafe i drugo koje stoji dok čovek prolazi ulicom. Leto je. Muve su dosadne.

— Što su dosadan ovaj muve! — kaže jedno vreme.

— Dosadan su — kaže drugo — i letu okolo bez veze.

Polako idem ulicom.

Poslednji dugi dah rasprsnje se i jedna crvena ptica poleti vazduhom, a potom: surva se u blato koje ljudi izmuljaju nogama i nasmeše se, lepi ljudi.

— Haj, ja sam to! Ja sam ta hodajuća ptica koju Prometej peruša i ima moć da krv u vino pretvara, taj Prometej, i ima moć da svađbuje poznatu svađbu, jer ništa ne pita, taj Prometej, samo govori dugo i tačno... — kažem, i preostale tvrde kosti skupim u dom.

— Dom je jedna topla reč — smrsim neutješno i s bolom u svakoj ćeliji, i u svakom crvenom krvnom zrcu, i u vestibulama, odletim. I tako, dalje.

I dugi su lepeti u tihoj noći. I daleki su, daleko, tamo gde se ne sme biti, jer već streļaju pogledima, zaklanjajući oči, i jer je dugina boja, pad, i glas:

— Ja ipak verujem!

Što će reći da reč dom može da bude i najtužnija reč.

Muve su dosadne, a šestica je jedan dobar broj. Jedino nije dobro ako vam u šesticu

upadne kikiriki. Tad šestica nije deljiva ni s dva ni s tri. Čak ni s milion.

— Zub? — kaže Bajram.

— Zub — kažem — i bol u njemu. I kikiriki.

— Istina je — kaže — ali više nema pravih prijatelja. Svi hoće da te iskoristi. Lova. Svi se vrte oko nje. Svi.

— Svi.

— A možeš ideš lepo u »BEK«^a. Ima ovče govedinu, kravini i svinjski glavu... mene tabla... au, ovaj me razbunio me mene! Nego čuj što u jaja više pilići! Kuva jaja više pilići: *ciu!* Crko jaja i u jaja crko pilići...e, nemo sereš, igramo pošteno!... I daj lova za kafu.

Platim, poštovani, odem kući, zalijem cveće, počesem se po bradi, spavam.

Muve su dosadne. I reči, i suze. Spi grad.

Zvonom i slušnim koščicama, čovek odjekne dva puta.

— Bomm... Bomm... Bomm...

Stavljam čaršav preko glave.

— Šta zujanje! Ne želim da zujim sa vama! Zašto ne zujite same za sebe!

Muve ne zuje same za sebe. One zuje sa drugima.

— Ljubav nije moć, — kažem, — svi se mogu drati!

I još:

— Istina je Bajrame, vrti se. Svi se vrti. Uz muziku ili viku. Svi. Ali se vrti u krug, uvek ukrug i ne kao lopta...

Bubna opna otkuca četiri sata. Sviće. Otvaram prozor.

SVE MUVE NAPOLJE!

(*Rodeni moj Bajrame,*

Evo ti hvala za kafu što je besplatno onomad pih kod tebe, a hvala ti je i od mog dalekog brata Kraše koji te je pribeležavao u tvom najlepšijem spočitavanju ovog nam sveta a meni daje kao građu da beležim.)

ŠAPTAC:

(Čuvaj se. Pazi. Smiri se. Oprez. Ne budi suviše uporan u tome, ne traži kavgu, nemoj da budeš suviše prepređen ili gramziv. Nemoj mnogo da se praviš. Dobro zapamti svoje mesto na lestvici. Ne pokušavaj da ga prevaziđeš, nemoj mnogo da se buniš, ne poziraj, ne mlataraj mnogo rukama, nemoj misliti da ćeš time da se izvučeš, jer i ti si negde zakenjao, ne vredi ti izvlačenje. Nemoj mnogo da se zezaš. Koga pokušavaš da prefoliraš. Malo poniznosti, parčence ljubavi, zrnice poverenja, rečeno ti je koliko ti je potrebno da znaš, dobio si sasvim fer koliko ti pripada, ne iskušavaj strpljenje bogova. Umukni i nastavi isto. Zapamti. Nema više mnogo vremena Poplava i požar nailaze ka nama.)

VRATA MOJE SOBE. KAD REČI.

Kad reči čarlijaju po tom belom telu, pale se i gase, propadaju i razrastu se tu, poštovani, gde se ni dah moj ne da videti, onda volim i sam — bez *Drugi* što samo nago-varaju i vešte se u tome — volim, poštovani, da ćutim pred *Sobom* i da se razgovaram nekim drugim jezikom; produžujući svaki svoj stvarni korak ili spotičući ga kao uzgred, ne bi li ishodio istinitije u sebe i u Njih. Ali, poštovani, NIŠTA JOŠ NIJE BILO TAKO ISTINITO KAO LAŽ, trn u nozi koja još nije iskoračila onaj presudni korak, onaj korak duži od želje, od večne nade, korak ispod i iznad svakog koračanja...

Istina: istinska podvala Lepog.

Moja su stopala ranjava, bolna od istina svake od tih laži; ruka naprosto leti po hartiji, rimuje, traži, pamti zarez i predoseća svaku tačku koja se nikad neće napistati, ruka tako istinito laže da mi se čini, poštovani moj, da će ta istina kad-tad biti jedina koju je trebalo izmisliti.

ZAJEDNO

Polako koračam ulicom, svratim do Bajrama, Bajram kuva kafu.

Kaže:

— Gde si bre Modest! Gle ga dileju zaboraveo stari drugovi!

Pozdravim se sa Bajramom, pozdravim se i sa Šimijem, pa s Čarlijem, Bumbom, i s Perom se pozdravim, Nešićem, Žikom, Čabom, Šišketom, sa svima dakle.

Ukratko, rekao sam:

— Hopla! Zdravo klošari!

A potom sam pio kafu.

— Bog će ti platiti — kazao sam Bajramu.

— Če plati... ama i ti ćeš platiš; nije ovo onaj tvoj pisanje di se ni ne zna koj ga pije il plati koj nego mu sve neki zamumumljen reča, ko nedajbože... ajde, ajde, ću ti oprostim sade (— Uvek si serio za svaki moj reč!), ću ti oprostim, nije mene stalo za stobanak jebem li gu. Ima dana, poživeti ću ja... će dočekam, ili dan za to je...

— ... bem li gu — dovrši Žika.

A na ulici se rascvetali osmesi, putuju tako iznad zemlje po kojoj se od ranog jutra isprepliću (— Kolariću, paniću!) lakoišparljivi sivi koraci a potom slede trag svoj i tragove većih smehova i većih senki. Ukratko, rast neki prostruji damarima.

Nijedan se muk ne da zadržati.

— A bre ti Šimi, koj ti je kurac tebe danas, što ne naručiš što? Si sedeo tri dani, nema da naručujem... ko ovaj ovdi Modest... ću rasteram jedan dan svi vas, a u kupac lepi.

— Šta je ovom Bajramu danas? — preko volje se kao iznenadi Šimi. — Koja stipsa od čoveka! Ajde, daj jedan sok. Sutra dobiješ lovu.

I tu se sparina uskovitla (— Kolariću, paniću!) a onda polegne po zemlji i ostavi ljude njima samima i nekakvoj lokalnoj dosadi uz karte i reč.

— Ajde ćuti ti, Bajrame! Budi zadovoljan što uopšte dolazimo. Samo pričaš. I gde su ti mušterije? A što onda da idemo? — reče Pera i ne gledajući u Bajrama.

— Il mi smo svi mušterije. — rekao je Bajram, počesao se po glavi, seo. — A i taj porez... Jebem ovaj svet... igramo karte... A Žika? Ce bacimo jednu? Evo Modost će piše. Al samo u piće. Tri kafe, a i za pisara Može?

U marh popadaše kraljevi ali i dame, kečevi. Sve osim radoznalosti. A glasovi nekako ojačaju.

— Jel pišeš tabla! A, sam gu ulovio... Tri na karte za moj budalu. Dok si piksla reko ću operem zube na ovaj gulanfer...

— Ma keca je trebalo! Što ne baciš, jel vidiš da su tri keca prošla! Ma idi bre. Od Bajrama da izgubiš!

— A što da ne izgubi? Bajram baš dobro igra.

— Sve je to isti andrak, ako hoće karta hoće, ako neće mož na glavu da se postaviš Jesi video kako mu je sad uleteo u mašinu? I ode dan.

Gacam ulocom. I pljujem u svoje ruke.

pjesma vinka tokić

nemojte
me kri-
vo shv-
atiti i

nemojte

mi se s

mijati

nije la-

ko, pro-

bajte na-

pisati pje-

smu na vrat

u žirafe ko-

ja bježi....

dvogled

vojislav knežević

PLOVKANJE CITACA SNOVA

Gledaće san
ljiljan
ispred srca
da pogode
svaki
na svoj način
bacajući
akcenat
na Tu i Tu
tvoju reč
o
javi

DVOGLED.

Penju se
kao Onda

prirodno
ne naglašavam opasnost
vezanu za Onu liticu
zmije
i godine
koje samo ponekad
mogu da zaborave
zagledani
u dalj

bez reči
preko ramena vodiča
strižice neba
savršenim dvogledom
primiču
u ruke

koliko usplahirene
i bezbrižne divljači
u isti mah
miluju
samo

USIJANI PETAO

Nema ga zorom
da se javi
(žalosna li sna)

obzirom
da postoje dani
ko jaje
jajetu slični
mogu još
da ga smisliti
kako peva

VREME ZACINA

I pre tišine
na sva usta
i zvona
Bog bi zaseo

šaputalo se
prvi put
kad je trebalo
svet oploviti
da će moreplovac
u povratku
platiti glavom

nasuprot
goloj koži
postoje računice
po kojim
troškove putovanja
valja
pokriti
začinima

gde je
neslana šala
na moru prohujalog
uvek
najbolje svedoči
potonje vreme